

บทที่ 3

พรรคคอมมิวนิสต์กับการพลิกกำลังครั้งที่ 1

ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลัง "ขบวนการ 4 พฤษภาคม" ที่มีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นอย่างตะวันตก ในที่สุดก็พิสูจน์ให้เห็นว่าไม่อาจใช้แก้ไขปัญหาของบ้านเมืองได้ ความล้มเหลวอย่างน้อยก็สร้างความผิดหวังและท้อแท้ใจให้แก่บรรดานักชาตินิยมส่วนหนึ่ง ซึ่งต่างก็โทษว่าเป็นความผิดของตะวันตก ในขณะที่เดียวกัน คนอีกกลุ่มหนึ่งก็ยังคงแสวงหาแนวทางใหม่อยู่ต่อไป ในที่สุดก็พบแนวทางใหม่อันได้แก่การจัดระเบียบองค์การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ บวกกับความคิดที่ค่อนข้างรุนแรงของนักต่อสู้เพื่อความเสมอภาคในสังคม การต่อสู้ครั้งใหม่จึงเกิดขึ้น การต่อสู้ครั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าความคิดหลักหาใช่เป็นแนวคิดที่รับมาจากชาตินิยมหัวอำนาจตะวันตก เช่น ยุโรปตะวันตก หรือสหรัฐอเมริกาที่เคยมีอิทธิพลอย่างมากเหนือชาวจีนมาก่อนหากแต่กลับเป็นของรัสเซีย ชาติที่ทุกคนไม่เคยคาดคิดเลยว่าจะมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของจีนได้มากเช่นนั้น

ด้วยความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต พรรคคอมมิวนิสต์จีนหรือพรรคซีซีพี ก็ สามารถจัดตั้งพรรคขึ้นเป็นทางการได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1921 เริ่มต้นด้วยสมาชิกเพียงไม่กี่คน ในที่สุดก็เติบโตจนสามารถเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับพรรคใหญ่ของจีนได้ ด้วยความร่วมมือกันของ 3 ฝ่ายด้วยกัน อันได้แก่ พรรค ซีซีพี รัสเซีย และพรรคก๊กมินตั๋งของซุน ยัต-เซ็น (ค.ศ. 1866-1925) เมื่อประกอบกับคำแนะนำและช่วยเหลือจากรัสเซีย ทำให้ ซีซีพี และก๊กมินตั๋งเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ในที่สุดในปี ค.ศ. 1927 ก็สามารถเข้าควบคุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไว้ได้ แต่พอมาถึงช่วงนี้ ก๊กมินตั๋ง เริ่มเปลี่ยนท่าทีมา เป็นต่อต้านจนพรรคซีซีพีเกือบหมดอำนาจไปในที่สุดเช่นกัน

การแพร่สำเนาของลัทธิคอมมิวนิสต์

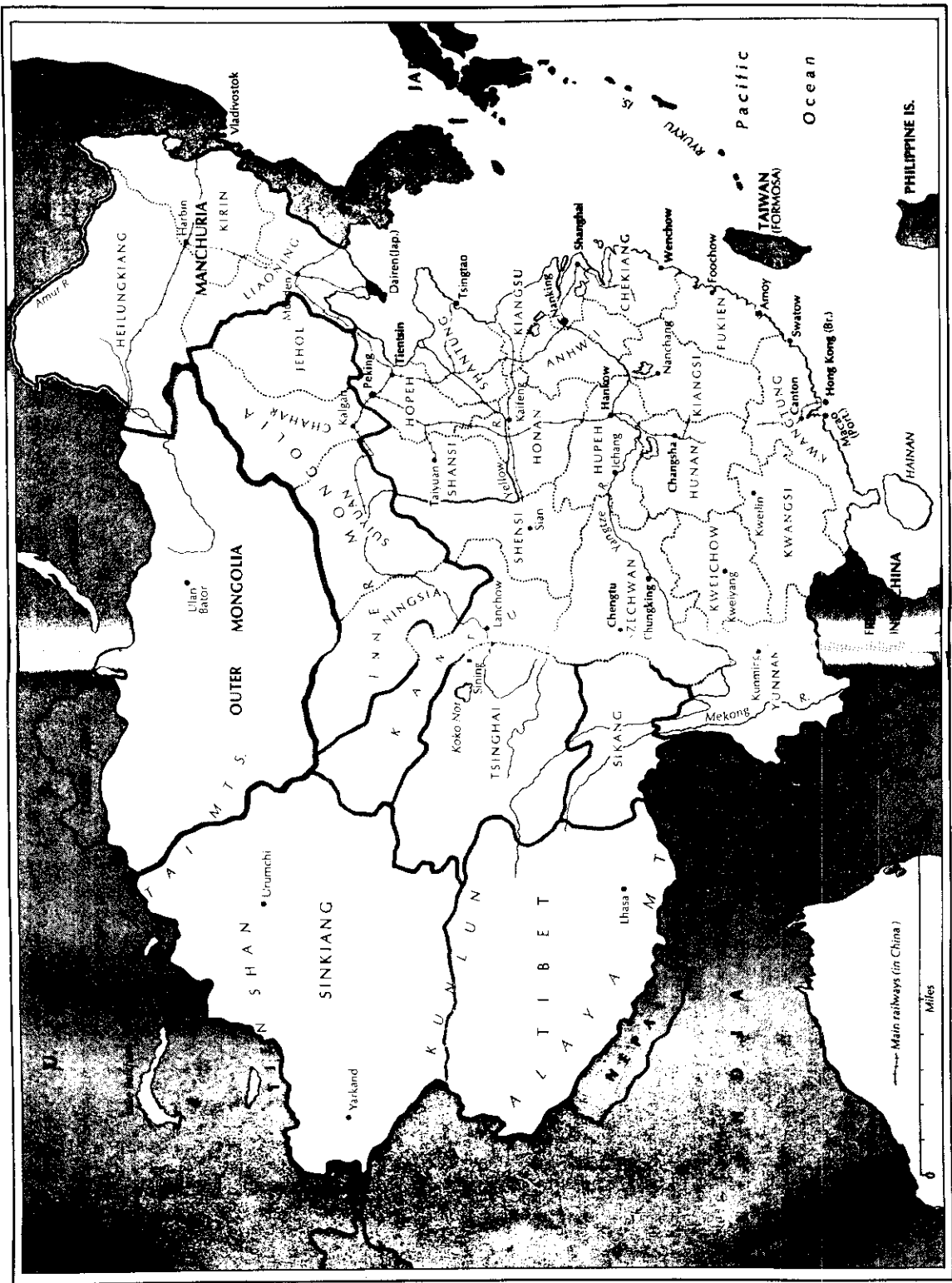
เมื่อพรรคบอลเชวิคภายใต้การนำของเลนิน ซึ่งต่อมา เปลี่ยน เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ ยึดอำนาจเบ็ดเสร็จในรัสเซียได้ในปี ค.ศ. 1917¹ ได้ทำการเผยแพร่นโยบายสำคัญของพรรค นั่นคือการส่งเสริมการต่อสู้ทางชนชั้น การสร้างการกินดีอยู่ดีให้แก่สังคม และการใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแทนที่ระบบทุนนิยมของสหรัฐอเมริกา พวกเขาบอลเชวิค มีความเชื่อว่าการปฏิวัติสังคมนิยม² เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่จะต้องเกิดขึ้นโดยทั่วไป ความเชื่อดังกล่าวมีสาเหตุมาจากความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมลัทธิสังคมนิยมให้แพร่หลายออกไป รวมทั้งเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของรัสเซียเอง เพราะถ้าหากดินแดนรอบ ๆ ข้าง มีความเชื่อในลัทธิเดียวกันย่อมเป็นสิ่งดี ประเทศนายทุนอย่าง เช่นอังกฤษและสหรัฐอเมริกา แม้จะอยู่ไกลออกไป แต่ปฏิภริยาที่ต่อต้านก็ยังถือได้ว่าเป็นการคุกคามแนวทางปฏิบัติของพวกเขา ดังนั้น การทำลายล้างรัฐบาลที่มีแนวความคิดดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการช่วย เสริมให้รัฐบาลใหม่ของรัสเซียมีความมั่นคงมากขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ พรรคบอลเชวิคจึงได้จัดตั้งองค์การหนึ่ง เรียกว่า โคมินเทอร์น³ หรือองค์การคอมมิวนิสต์สากล ซึ่งเป็นที่รวมขององค์การปฏิวัติทั่วโลก และมีศูนย์บัญชาการอยู่ในสหภาพโซเวียต หน้าที่หลักก็คือให้ความช่วยเหลือแก่พรรคสังคมนิยมทั่วโลกให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ รวมทั้งการจัดตั้งในดินแดนที่ยังไม่มีพรรคการเมืองในลักษณะดังกล่าว

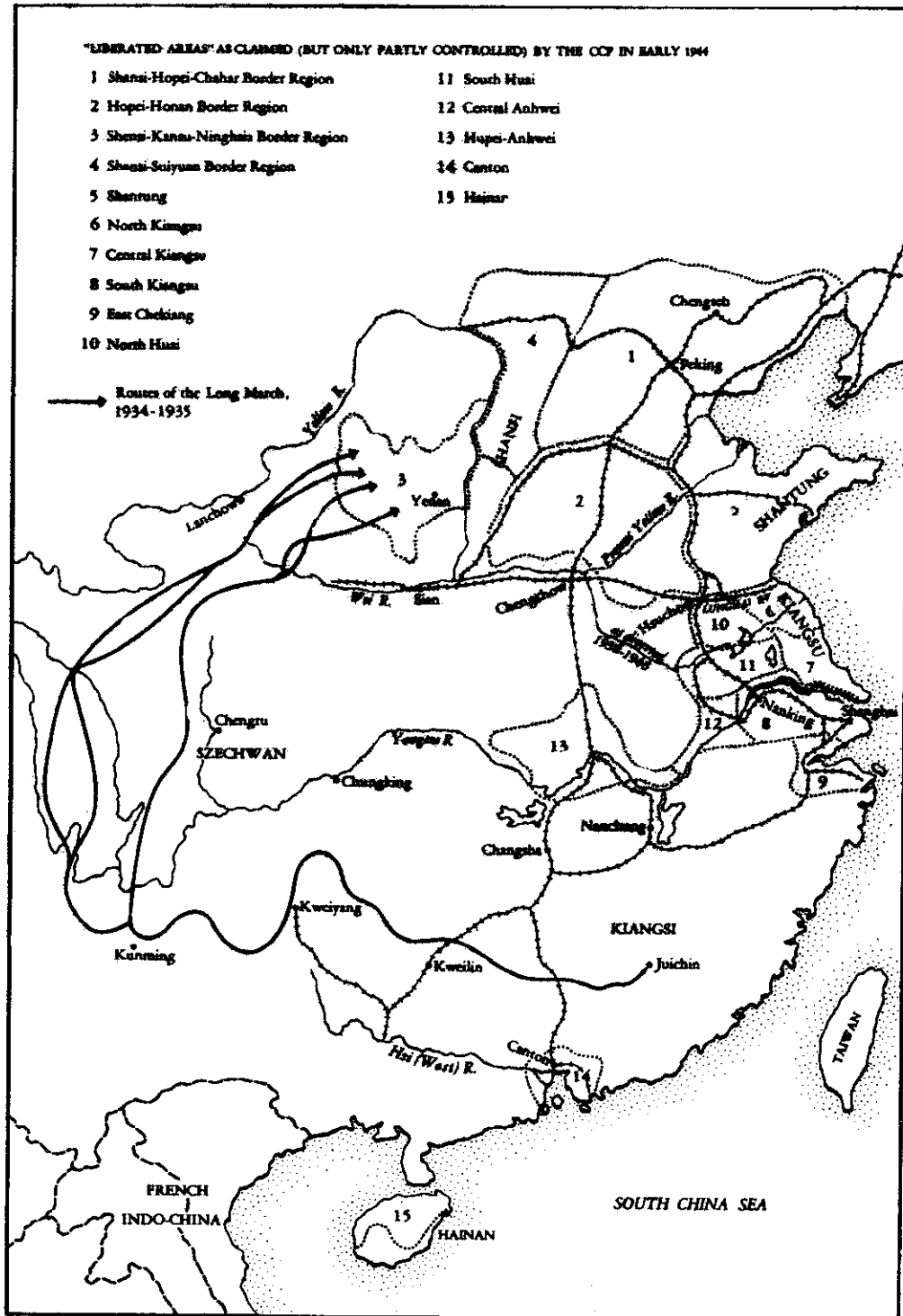
¹Paul Dukes, A History of Russia, Medieval, Modern and Contemporary, (New York, 1974) pp. 208-227.

²Robert V. Daniels, Russia, (New Jersey, 1964), p. 64.

³สุดดี จันทวิมล, ประวัติศาสตร์สหภาพรัสเซีย, (กทม., 2529) หน้า 234. และ Clubb, op.cit., p. 112.

ภาพที่ 52 แผนที่ประเทศจีนในปี ค.ศ. 1930

ภาพที่ 53 เขตปลดปล่อยของคอมมิวนิสต์และการเดินทางไกล

แนวความคิดของพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซีย เป็นที่นิยมโดยทั่วไปในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งนี้มาจากวิธีการจัดองค์การตามแบบอย่างของ เลนิน¹ ที่ค่อนข้างประหยัด แต่มีระเบียบวินัย ซึ่งแสดงให้เห็นชัดในการปฏิบัติของรัสเซียเอง รวมทั้งความสำเร็จอันใหญ่หลวงที่กำลังจะมาถึง นับเป็นอุดมการณ์แนวใหม่ที่เชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ได้ นอกไปจากนี้ ความ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบนายทุนของพวกโคมิินเทอร์น เป็นที่พอใจและเข้ากันได้ดีกับความรู้สึกเกลียดชัง ของผู้ตก เป็นเหยื่อของระบบนี้มาเป็นเวลาช้านานอย่างเช่นจีน ในระหว่างปี ค.ศ. 1919 และ 1920 รัฐบาลปฏิบัติที่มอสโคว์ยังได้ให้ข้อเสนอที่ดีที่ตะวันตกชาติอื่นไม่เคยปฏิบัติหรือไม่เคยคิดที่จะ กระทำมาก่อน ด้วยการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนจีนที่ได้มาในสมัยอดีตพระเจ้า ชาร์ยยังทรงอำนาจอยู่² ข้อเสนอดังกล่าวเป็นที่พอใจของชาวจีนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าในที่สุด แล้วจะไม่มี การยกเลิก เช่นว่านั้นจริงๆ ก็ตาม แต่จากความเลื่อมใสในลัทธิมาร์กซิสต์ และหลัก การของพรรคบอลเชวิค โดยเฉพาะในกลุ่มปัญญาชนใหม่ในกรุงปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ ผลนำไปสู่ การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1921 โดยมีสมาชิกจากโคมิินเทอร์น เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และกลายเป็นผู้ควบคุมและกำหนดนโยบายของพรรคซีซีทีบีนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1921 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1935 อย่างไรก็ตาม ผลของการควบคุมอย่างใกล้ชิดกลับ ไม่เป็นผลดีต่อซีซีทีบีเอง ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ตามทฤษฎีเห็นได้ชัดว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นลัทธิที่ขัดกับแนวคิดและธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของจีนเป็นอย่างมาก นั่นคือในขณะที่ลัทธิจากต่างชาตินี้มีอุดมการณ์หลักเน้นไปที่ ทฤษฎีแห่งความก้าวหน้า และความสมบูรณ์ของอนาคต ประชาชนมีรัฐบาลที่ดีคือรัฐบาลสังคมนิยม ที่คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชน สร้างวัฒนธรรมและความเจริญในปัจจุบันและอนาคตให้ดีกว่าใน

---

¹V.I. Lenin, Selected Works, Vol. 1, (Moscow, 1960) pp. 511-514.
และ เขียน อีระวิทย์, การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน, (กทม, 2519)
หน้า 29-31.

²Clubb, op.cit., p. 115. และ เขียน อีระวิทย์, อ้างแล้ว, หน้า 185-186.

อดีต แต่สำหรับชาวเงินโบราณแล้ว ความเจริญส่วนใหญ่จะเป็นในทางตรงกันข้าม นั่นคือ ชาวเงินถือว่าความเจริญส่วนใหญ่จะอยู่แต่ในอดีต เท่านั้น¹

อีกประการหนึ่ง ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิที่เน้นความเสมอภาคของคนในสังคมอย่างจริงจัง พวกที่นับถือลัทธินี้ เชื่อว่าพวกชนชั้นต่ำหรือชนชั้นที่ไม่ว่าเคยมีหรือพวกที่เคยถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แต่เพียงเล็กน้อย รวมทั้งผู้ใช้แรงงานจะได้เป็นใหญ่ในแผ่นดินในที่สุด ความคิดดังกล่าวก็ไม่ค่อยจะเป็นที่ประทับใจสำหรับคนจีนโดยทั่วไปมากนัก แม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วสังคมจีนจะเป็นสังคมที่เอารัดเอาเปรียบผู้ยากไร้ก็ตาม

ผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์จะสนับสนุนแนวความคิดแบบสังคมนิยม นั่นคือให้คนส่วนใหญ่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรของชาติอย่างเท่าเทียมกัน² ความคิดเช่นนี้ถ้าพิจารณาถึงประวัติศาสตร์จีนโบราณ จะเห็นได้ว่าไม่เป็นของแปลกใหม่เลย หากแต่ในทางปฏิบัตินั้น คนจีนมักให้ความสำคัญกับครอบครัวว่าเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้สังเกตุการณ์ทั้งหลายจึงมองว่าลัทธิสังคมนิยมจะไม่เจริญเติบโตในจีนอย่างแน่นอน

สำหรับบรรดาคอมมิวนิสต์ต่าง เชื่อกันว่าในบรรดาความเชื่อทั้งหลายมีความเชื่อเดียวที่เป็นความจริง นั่นคือความเชื่อในเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้น พวกนี้กล่าวว่าสังคมจีนมีปัญหาภายในอยู่มาก การขจัดปัญหาเหล่านั้นมิได้เพียงวิธีเดียวคือการต่อสู้ด้วยวิธีการที่รุนแรง การประนีประนอมอย่างที่เป็นอยู่ไม่ใช่แนวทางแห่งความสำเร็จ ความเชื่อนี้ตรงข้ามกันกับคำสั่งสอนของขงจื้อ³ ซึ่งสอนให้พึ่งพากัน หลีกเลี่ยงความรุนแรงและต่อต้านลัทธิบ้าคลั่งทุกชนิด

---

¹Reischauer and Fairbank, op.cit., p. 70.

²เขียน อีระวิทย์, การเมืองการปกครอง, หน้า 33.

³มาตยา อิงคนารณ และผู้อื่น, อารยธรรมตะวันออก, (กทม., 2529) หน้า 160.

กล่าวโดยสรุป ลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นลัทธิของคนต่างชาติถือเป็นของแปลกใหม่สำหรับคนจีนโดยทั่ว ๆ ไป แต่การที่ลัทธินี้สามารถแทรกตัวเข้าไปในสังคมจีนได้นั้นแสดงให้เห็นว่าสังคมจีนกำลังประสบกับปัญหาที่หนักหน่วงที่ยังหาวิธีการอื่นมาแก้ไขไม่ได้ อีกทั้งยังรวมไปถึงความเสื่อมถอยของความเชื่อเก่า ๆ อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าชาวจีนทุกคนที่เข้าร่วมในขบวนการจะละทิ้งความเชื่อเดิมไปทั้งหมด มีหลายคนเห็นว่าแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์พอจะใช้แก้ไขปัญหาของชาติได้ จึงเข้าร่วม แต่ในส่วนตัวแล้วยังคงยึดมั่นในความเชื่อเดิมอยู่หาได้ใส่ใจอย่างจริงจังในลัทธิคอมมิวนิสต์นี้เลย

ด้วยเหตุนี้ แม้พรรคซีซีพีจะจัดตั้งมานานถึง 10 ปี แต่สมาชิกของพรรคก็มีจำนวนไม่ถึงพันคน สมาชิกที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นพวกปัญญาชนหรือไม่ก็นักการศึกษา¹ นั่นชี้ให้เห็นว่าสมาชิกของพรรคส่วนใหญ่เป็นพวกชนชั้นกลางหรือไม่ก็ชนชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ รับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์มาจากการศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัย หรือไม่ก็รับมาจากบุคคลที่รู้ในเรื่องนี้อีกทอดหนึ่ง ในที่สุด พวกนี้ก็เริ่มสร้างองค์กรปฏิบัติโดยมีกรรมกรตามโรงงานเป็นฐานของการปฏิบัติ² กรรมกรชาวจีน เช่นเดียวกับกรรมกรในประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ตกอยู่ในสภาพที่แร้นแค้นเหมือนกันคือ งานหนัก ค่าจ้างต่ำ สภาพของโรงงานไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน พวกนี้จึงยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับองค์การ ในปี ค.ศ. 1922 เมื่อกลาสีเรือกลุ่มหนึ่งในฮ่องกงก่อการสไตรค์ขึ้น พรรคซีซีพีได้ฉวยโอกาสสร้างชื่อเสียง ด้วยการนำกรรมกรท่าเรือเข้าร่วม อีกทั้งยังช่วยขัดขวางกลุ่มต่อต้านการสไตรค์ไกลไปถึงเมืองเซี่ยงไฮ้จนได้รับชัยชนะและกลาสีเรือได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ชาวจีนทุกคนจะมีชัยเสมอไป ที่ไม่ประสบความสำเร็จก็มี เป็นต้นเหตุให้จำนวนสมาชิกไม่เพิ่มจำนวนขึ้น ซึ่งทำให้ขาดอำนาจต่อรองทางค่าน เศรษฐกิจ ไม่อาจต่อสู้กับนายทุน และ

¹Peter S.H. Tang and Joan M. Maloney, Communist China, The Domestic Scene 1949-1967, (New Jersey, 1967) pp. 30-31. และดู เขียนธีระวิทย์. การเมืองการปกครอง, หน้า 29, 54-55. และ ดูเขียน ดับเบิลยู พาย, จีนสามยุค, แปลโดย คณิน บุญสุวรรณ (กรุงเทพ, 2519) หน้า 183-184.

²Ho Kan-Chih, "Rise of the Chinese Working-Class Movement. The Working-Class Movement in Honan. The Big Political Strike of the Peking-Hankow Railways Workers" in Republican China, eds. by Franz Schurmann and Orville Schell, (Great Britain, 1977) pp. 117-122.

รัฐบาลจีนได้ อย่างเช่นในปี ค.ศ. 1922 ที่พรรคซีซีพีสนับสนุนกรรมกรที่ก่อการสไตรค์ นอกจากจะไม่สำเร็จแล้วยังถูกกองกำลังของขุนศึกยราบลงอย่างรุนแรง พรรคคอมมิวนิสต์ในระยะแรกจึงถูกมองจากรัฐบาลว่าเป็นเพียงกลุ่มก่อความสงบสุขภายในสังคมจีนอีกกลุ่มหนึ่ง เท่านั้น

การผนึกกำลังครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1923-1927)

การเจรจาความที่กินเวลาดังแต่ปี ค.ศ. 1922 ไปจนกระทั่งปี ค.ศ. 1924 ลงท้ายด้วยการร่วมมือกัน 3 ฝ่ายด้วยกัน อันได้แก่ โคมินเทอร์น พรรคซีซีพี และพรรคก๊กมินตั๋งภายใต้การนำของซุน ทำให้สถานการณ์ของพรรคซีซีพีที่เคยเสียเปรียบกระเด็นขึ้นมา¹ สมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์นอกจากจะได้รับการเชิญให้เข้าร่วมรัฐบาลปฏิวัติที่พรรคก๊กมินตั๋งจัดตั้งขึ้น สมาชิกบางคนยังได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงในรัฐบาลอีกด้วย²

การรวมตัวกันครั้งนี้เป็นการรวมกันอย่างไม่มีความจริงใจต่อกันด้วย มีผู้นำบางคนของพรรคก๊กมินตั๋ง เกรงไปว่า พรรคอาจขาดเอกภาพและความมีระเบียบวินัยลงไป ถ้าต้องไปรวมกับผู้มาใหม่ที่มีความคิดและอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน

ทางฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์เอง สมาชิกบางคนก็ยังไม่แน่ใจว่าการรวมกันครั้งนี้ พรรคจะได้ประโยชน์ตามที่หวังไว้ ตามความคิดของพรรคซีซีพี อุดมการณ์ของพรรคก๊กมินตั๋งค่อนข้างเลื่อนลอย ถึงแม้ว่าซุนจะเคยประกาศอุดมการณ์ของพรรคที่ว่าด้วยลัทธิไตรราษฎร์³

---

¹Tang and Maloney, op.cit., p. 41. ปี ค.ศ. 1921 มีสมาชิกเริ่มต้น 13 คน ปี ค.ศ. 1923 มีสมาชิก 300 คน ต้นปี ค.ศ. 1925 เพิ่มเป็น 1,500 คนปลายปี ค.ศ. 1925 มีสมาชิก 10,000 คน และปี ค.ศ. 1926 เพิ่มเป็น 20,000 คน

²พาย, อ้างแล้ว, หน้า 189.

³รายละเอียดดู วัชระ ชีวะโกเศศธรรุ, อ้างแล้ว, หน้า 55-56.

อันประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการคือ ประชาชาติ ประชาธิปไตย และประชาธิปไตย
ว่า เข้ากันได้หรือเหมือนกับจุดมุ่งหมายของแนวปฏิบัติสังคมนิยมของพรรคคอมมิวนิสต์ แต่
พรรคก๊กมินตั๋งก็ยังไม่เคยแสดงให้เห็นว่าได้ใช้หรือกำลังจะใช้หลักการดังกล่าว เป็นแนวทาง
การต่อสู้ทางชนชั้นตามที่ได้เคยกล่าวมา และถึงแม้ผู้นำของก๊กมินตั๋งจะ เหมือนกับผู้นำพรรค
ซีซีพี ตรงที่ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะมาจากชนชั้นค่อนข้างสูงของสังคม แต่สมาชิกของพรรค
ก๊กมินตั๋ง ยังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า เสมอภาคดี เท่ากับฝ่ายซีซีพี อีกทั้งไม่เคยคิดแม้
แต่น้อยที่จะวิพากษ์วิจารณ์วิธีการดังกล่าวผลประโยชน์อันไม่ชอบธรรมในสังคมของชนชั้นเดียว
กับตน อย่างไรก็ตาม ที่ปรึกษาจากองค์การไคมินเทอร์นได้ชี้ให้เห็นสมาชิกชาวจีน เห็นจริงว่า
นั่นเป็น เพราะกว่าชาวจีนส่วนใหญ่ยังต้องการศึกษาจึงไม่เข้าใจความหมายของคำว่า การปฏิบัติ
ชนชั้นดีพอ จะต้องให้เวลาต่อไป การรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติให้มื่ออำนาจอย่าง
แท้จริง อีกทั้งการปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจนายทุนพัฒนาต่อไป จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับ
ความสำเร็จในบั้นปลาย และ เมื่อนั้นการปฏิวัติที่แท้จริงของพรรคคอมมิวนิสต์จึงจะ เกิดขึ้นได้

คำกล่าวข้างต้นสะท้อนถึงหลักการหนึ่งของลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งได้ทำนายไว้ว่า¹
ระบบ เศรษฐกิจนายทุนมีความสัมพันธ์กันกับชนชั้นกรรมาชีพ นั่นคือที่ใดมีระบบ เศรษฐกิจแบบ
นายทุนที่นั่นก็จะมีชนชั้นกรรมาชีพ เกิดตามมาด้วย ยิ่งระบบ เศรษฐกิจนี้ เจริญมากเท่าใด
ชนชั้นกรรมาชีพก็จะมีอิทธิพลมากขึ้นเท่านั้น และสุดท้าย เมื่อชนชั้นนายทุนก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุด
ดัง เช่นในประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมแล้ว เมื่อนั้นจะเป็นช่วงเวลาที่ชนชั้น
กรรมาชีพจะยึดอำนาจ และจัดตั้งรัฐสังคมนิยมขึ้นแทน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว
เลนินได้กำหนดแนวทางการต่อสู้ในรัสเซียหลายแนวทางด้วยกัน² และในที่สุดก็ประสบผล
สำเร็จนำพรรคบอล เชวิกเข้ายึดครองรัสเซียได้ทั้ง ๆ ที่ชนชั้นนายทุนรัสเซียเองยังก้าวไป

¹ เขียน อีระวิทย์, การเมืองการปกครอง, หน้า 44-48.

² ลีทธานต์ รักษ์ประเทศ, ความรู้เรื่องพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย,
(กทพ., 2520) หน้า 4-7.

ไม่ถึงจุดสูงสุดตามที่มาร์กซ กล่าว¹ นั้นหมายถึงว่าด้วยวิธีการที่ชาญฉลาดของเลนินทำให้ชนชั้นกรรมาชีพประสบความสำเร็จก่อนถึงเวลาอันควร ซึ่งต่อมามีประเทศอื่น ๆ นำไปใช้และบรรลุผลเช่นเดียวกัน² เมื่อจะเข้าไปในจีนอันเป็นประเทศที่ยังด้อยพัฒนา พรรคคอมมิวนิสต์จึงจำเป็นต้องคิดค้นวิธีการเช่นเดียวกับเลนิน ว่าอะไร และอย่างไร ที่กระทำก่อนนายทุนแล้วถือได้ว่าเป็นการต่อสู้ทางชนชั้น และขอบเขตใดที่จำต้องช่วยเหลือชนชั้นนายทุนต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะจักรวรรดินิยมตะวันตกที่กำลังครอบงำประเทศชาติ รวมทั้งชนชั้นขุนศึกศักดินา โดยปรกติเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ได้อำนาจรัฐ หน้าที่หลักตามที่กำหนดไว้ในทฤษฎีมาร์กซิสต์ที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จอย่างรวดเร็วก็คือ การเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของคนในชาติ ให้การศึกษาแก่มวลชน และพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม แต่แผนการเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นแล้วตามแผนพัฒนาประเทศของพวกชนชั้นนายทุนจีน จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงดูเป็นการเหมาะสมสำหรับพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่จะเข้าร่วมกับพรรคก๊กมินตั๋งต่อสู้กับบรรดาขุนศึก และจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติที่เข้มแข็งขึ้น เมื่อภารกิจเบื้องต้นสำเร็จลง งานต่อไปก็คือการจัดพวกที่มีความคิดต่อการปฏิวัติ โดยเฉพาะพวกนายทุนใหญ่น้อยภายในพรรคก๊กมินตั๋งต่อไป

ในทางปฏิบัติ การรวมกันจึงถูกมองว่าต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์เท่าเทียมกัน นั่นคือทำให้รัสเซียสามารถเข้ามามีอิทธิพลเหนือพรรคซีซีพีของจีน ทั้งนี้ โดยผ่านทางองค์การโคมิินเทอร์น รวมไปถึงพรรคก๊กมินตั๋งที่เข้ามารวมเป็นพันธมิตรด้วย สำหรับทางฝ่ายพรรคซีซีพีเองในขณะนั้นยังเป็นพรรคเล็กไม่มีบทบาทในระดับชาติ สมาชิกก็มีเพียงไม่ถึงพันคน การเข้าร่วมกับพรรคของซุนซึ่งเป็นพรรคที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของคนจีนส่วนใหญ่ (ถึงแม้ว่าในขณะนั้นยังไม่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองมาก แต่ก็ยังถือได้ว่ามีสูงกว่าพรรคซีซีพี) ทำให้

---

¹Daniels, *op.cit.*, p. 4.

²George I. Blanksten, "Fidel Castro and Latin America" in *Latin American Politics, Studies of the Contemporary Scene*, ed. by Robert D. Tomasek (New York, 1970) pp. 373-411.

พรรคซีซีพีกลายเป็นองค์กรที่มีผู้รู้จักมากขึ้น และสามารถรวมพลังนักชาตินิยมจีนต่อสู้กับจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียถือว่าเป็นศัตรูสำคัญของพรรคได้ ทางฝ่ายพรรคก๊กมินตั๋ง นอกจากจะได้พันธมิตรเพิ่ม ยังได้รับการสนับสนุนทางด้านอาวุธ เงินทุน และคำปรึกษาที่มีคุณค่านับไม่ได้จากรัสเซีย อันทำให้พรรคเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการเมืองระบบพรรค และวิธีการทางทหารมากกว่าที่จะเป็นแค่เพียงสมาคมลับอย่างเช่นในอดีต ความร่วมมือเช่นนี้ส่งผลให้ในช่วงปี ค.ศ. 1925-1926 ซึ่งเป็นยุคที่โคมินเทอร์นมียอิทธิพลมากที่สุดในจีน ได้ส่งที่ปรึกษาทางทหารชาวรัสเซีย เข้ามาให้ความแนะนำอันมีค่าแก่สมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งมากถึง 60 คน

จากปี ค.ศ. 1924-1926 การร่วมมือทางการเมืองและการทหารจำกัด อาณาบริเวณอยู่ทางภาคใต้ของเมืองแคนตอน ผลของความร่วมมือที่เห็นได้ชัดก็คือการจัดตั้งสถาบันทหารร่วมเปา¹ ขึ้น อันเป็นสถาบันทางทหารที่ประกอบไปด้วยที่ปรึกษาทางทหารจากองค์การโคมินเทอร์น สมาชิกพรรคซีซีพี และพรรคก๊กมินตั๋งที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เหนือกว่ากองกำลังของบรรดาขุนศึกทางภาคเหนือหลายเท่าตัว

การร่วมมือระหว่างที่ปรึกษาจากองค์การโคมินเทอร์นกับสมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งดำเนินไปด้วยดี จีนได้รับความช่วยเหลือแบบให้เปล่า และได้รับการปฏิบัติจากรัสเซียเสมือนหนึ่งเป็นพันธมิตรกันมานานแสนนาน โดยไม่ได้แสดงทีท่าว่าจะเข้ายึดครองจีนเหมือนดังมหาอำนาจตะวันตกชาติอื่น ๆ ที่เคยกระทำมาในอดีต ในทางตรงกันข้าม พรรคซีซีพีกลับแสดงออกอย่างชัดเจนและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงรูปการปกครองไปเป็นคอมมิวนิสต์ตามอย่างรัสเซียได้ในทุกเมื่อ ด้วยเหตุนี้ การขัดแย้งกับสมาชิกฝ่ายขวาในพรรคก๊กมินตั๋งจึงเกิดบ่อยครั้ง และในขณะเดียวกันการช่วยเหลือที่รัสเซียให้แก่จีนก็ส่งให้มิคาอิล โบโรดิน² ผู้นำองค์กรโคมินเทอร์นในจีน กลายเป็นผู้ทรงอิทธิพลในพรรคก๊กมินตั๋งมากขึ้น จนทำให้ในปี

---

¹ Richard C. Thornton, China, The Struggle for Power, 1917-1972, (Ontario, 1973), pp. 6-8.

²Tang and Maloney, op.cit., p. 40.

ค.ศ. 1924 ชุน ยัต-เซ็น ถึงกับกล่าวเตือนผู้ที่คิดจะกระด้างกระเดื่องต่อที่ปรึกษา
คอมินเทอร์นว่าอาจถูกปลดออกจากตำแหน่งได้ และว่า "การปฏิวัติจะไม่มีทางสำเร็จ
ถ้าหากขาดที่ปรึกษาชาวรัสเซียเหล่านั้น"¹

ชุน ยัต-เซ็น ถึงแก่อสัญกรรมในวันที่ 12 เดือนมีนาคม ค.ศ. 1925 การแก่ง
แย่งอำนาจภายในพรรคเริ่มรุนแรงและมากขึ้น เมื่อผู้นำฝ่ายซ้ายหัวรุนแรงคนหนึ่ง² ของ
พรรคก๊กมินตั๋งถูกลอบสังหารในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1925 อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เพื่อชิง
ตำแหน่งผู้นำยังคงดำเนินต่อไป ทั้งนี้โดยคนของพรรคก๊กมินตั๋งทั้งหมด ในที่สุดก็ได้ผู้นำ ได้แก่
หวัง ชิง-ไหว³ (ค.ศ. 1883-1944) สมาชิกเก่าแก่คนหนึ่งของพรรค แต่ที่สำคัญ หวังผู้นี้มี
ความคิดโน้มเอียงมาทางซีซีพี ทำให้สมาชิกพรรคซีซีพีในสมัยนี้ก้าวขึ้นคุมตำแหน่งสำคัญใน
พรรค ซึ่งเจริญเติบโตอย่างมากนับจากเข้าร่วมกับพรรคก๊กมินตั๋ง และได้กลายเป็นตัวหลัก
ในการเดินขบวนต่อต้านชาวตะวันตก และรวมทั้งการก่อการสไตรค์ในโรงงานหลายครั้ง
ด้วยกันนับจากปี ค.ศ. 1925 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ดี การขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำของหวัง รวมทั้งการเติบโตของพรรคซีซีพี
กลายเป็นปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองของพรรคไป เมื่อ เชียง ไค-เชค⁴ (ค.ศ. 1887-1975)
ผู้เป็นทั้งอดีตเพื่อนสนิทชุน ผู้บัญชาการกองทัพก๊กมินตั๋งและผู้บัญชาการสถาบันทหารร่วมเป่า
กลายเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างสูงโดยเฉพาะต่อบรรดานายทหารหนุ่มรุ่นใหม่ของกองทัพ เชียงเป็น

---

¹Ibid., p. 43.

²Hsu, *op.cit.*, p. 618.

³Schirokauer, *op.cit.*, p. 486.

⁴Theodore H. White and Annalee Jacoby, "Chiang Kai-shek"
in China Yesterday and Today, ed. by Molly Joel Coye and Jon
Livingston (New York, 1975) pp. 223-225.

ปฏิกิริยาต่อพรรคซีซีพี ไม่พอใจกับการเติบโตของคอมมิวนิสต์ ในวันที่ 20 เดือนมีนาคม ค.ศ. 1926 ได้สั่งการให้จับกุมที่ปรึกษาชาวรัสเซียและนายทหารระดับผู้นำสังกัดพรรคซีซีพี ด้วยข้อหาว่ายุยงให้มีการก่อรัฐประหาร¹ แต่ต่อมาได้รับการปลดปล่อยและมีการส่งสาส์นแสดงความเสียใจในความผิดพลาด อย่างไรก็ตาม เสรีภาพในการดำเนินงานขององค์กรที่ปรึกษาถูกจำกัดลง รวมทั้งการปลดสมาชิกของพรรคซีซีพีในกองทัพออกจากตำแหน่งที่สำคัญ จากนั้นเซียงก็ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมือง มีอำนาจเหนือกองทัพพรรค และรัฐบาล หวัง ชิง ไทว แทนที่จะต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจคืน กลับเลือกเดินทางออกไปพักผ่อนนอกประเทศ ทำให้จากเดือนมิถุนายนปีเดียวกันนั้นเอง เซียงก็กลายเป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริงแต่เพียงผู้เดียวภายในพรรคก๊กมินตั๋ง

ในขณะที่ฝ่ายก๊กมินตั๋งแย่งชิงอำนาจกัน พรรคคอมมิวนิสต์ยังดำเนินงานทางการเมืองต่อไป โดยเฉพาะการปลุกระดมชนชั้นผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย ซึ่งมีทั้งกรรมกร โรงงาน กรรมกรเหมืองแร่ พนักงานรถไฟ และอื่น ๆ การดำเนินงานมักทำควบคู่ไปกับกลุ่มนักศึกษาจีนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีจุดหมายเดียวกันคือการยุยงและร่วมในการสไตรค์ โดยเฉพาะในโรงงานที่ชาวตะวันตกเป็นเจ้าของ ในระหว่างปี ค.ศ. 1925 ในการเดินขบวนครั้งหนึ่ง ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงผู้เดินขบวนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรมกร เสียชีวิตหลายคน² ซึ่งก่อให้เกิดความเคียดแค้นและจุดความรู้สึกรักความเป็นชาตินิยม³ ให้แก่ทั้งนักศึกษาและนักธุรกิจซึ่งต่อมาออกโรงสนับสนุนกลุ่มผู้ประท้วงนับแสนโดยมีพรรคซีซีพีเป็นแกนนำ

---

¹John K. Fairbank and Edwin O. Reischauer, China: Tradition and Transformation, (Boston, 1973) p. 449.

²Schirokauer, op.cit., p. 485.

³Hans Kohn, Nationalism, Its Meaning and History, (New Jersey, 1965), p. 9.

ในบรรดาผู้นำคอมมิวนิสต์ไม่กี่คน รวมทั้ง เม่า เซ-ตุง (ค.ศ.1893-1979) ซึ่งต่อมากลายเป็นผู้นำคนสำคัญของซีซีพี เริ่มตระหนักในความจริงข้อหนึ่งว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นชาวนา และด้วยจำนวนชาวนาที่มากดังกล่าวอาจใช้เป็นประโยชน์ต่อขบวนการปฏิวัติชนชั้นได้¹

ชาวนาจีนส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากแสนเข็ญ ความทิวโหยเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของชีวิต ทั้งนี้เป็นเพราะการเพาะปลูกที่ล้มเหลว และถ้าต้องมาประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่นที่เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1920-1929 ฝนแล้ง และโรคระบาดได้คร่าชีวิตผู้คนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือเป็นล้าน ๆ คน² ชาวนาผู้ยากจนเหล่านี้ได้พยายามต่อสู้เท่าที่จะทำได้เพื่อตนเองและครอบครัว เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินหรืองานการทางด้านอื่น ๆ เมื่อผิดหวังก็จะทำให้ชาวจีนเหล่านี้กลายเป็นคนยากจน ขาดเครื่องอุปโภคและบริโภคไป ยิ่งเมื่อเวลาผ่านไป ความยากจนก็ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ เพราะครอบครัวขยายใหญ่ขึ้น การแย่งกันกินก็เพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรที่พอจะมีอยู่บ้างก็หมดสิ้นไป ทำให้ครอบครัวจากรุ่นใหม่ต้องดิ้นรนมากกว่าครอบครัวจากรุ่นก่อน ๆ นี่คือนิยามของชีวิตที่เป็นจริงที่กำลังเกิดแก่สังคมนั้น ที่ทุกวันมีแต่ความอดอยากและเสื่อมถอยลง ซึ่งสุดท้ายแล้วก็ไม่เพียงแต่ครอบครัวที่ยากจนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงครอบครัวอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่เคยมีกิน หรือพอจะมีกิน ซึ่งในที่สุดก็จะประสบเคราะห์กรรมอย่างเดียวกัน ว่าแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อขบวนการปฏิวัติมาให้ความหวังและชีวิตใหม่ที่ดีกว่า จึงไม่เป็นการแปลกเลยที่จะได้รับความสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากบุคคลผู้ยากไร้เหล่านั้น

---

¹ เบ็ง ไป่ (ค.ศ.1896-1929) เป็นซีซีพีคนแรกที่คิดนำชาวนามาเป็นประโยชน์กับการปฏิวัติ © Schirokauer, *op.cit.*, p. 487. และ Tang and Maloney, *op.cit.*, p. 54. และ เขียน อีระวิทย์, การเมืองการปกครอง, หน้า 32-34, 42, 48.

² Bianco, *op.cit.*, pp. 87-90.

บริเวณรอบ ๆ เมืองแคนตอนที่พรรคคอมมิวนิสต์เข้าไปทำการปลุกระดม เป็นที่อยู่อาศัยของผู้ค่อนข้างมีฐานะในสังคม อีกทั้งโรคระบาดก็ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยจน ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องธรรมดาตั้ง เช่นทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตามก็ พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่หนึ่งในจำนวนหลายแห่งที่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบรรดานายทุนเจ้าของ ที่ดินเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่เป็นชาวนาจริง ๆ จึงตกอยู่ในสภาพของผู้อยู่อาศัยที่ยากจนและ อดอยาก ถึงแม้จะไม่เท่ากับชาวนาในภูมิภาคอื่น แต่ก็เพียงพอสำหรับพรรคคอมมิวนิสต์ ยกเป็นข้ออ้างว่าเป็นความผิดของนายทุนเจ้าของที่ดินได้ เมา เซ ตุง เป็นบุคคลแรก ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มองเห็นและเข้าใจความจริงข้อนี้ ได้ออกปลุกระดมและจัดตั้ง สหพันธ์ชาวจ้าวไร้อาณาเพื่อทำการต่อสู้ทางชนชั้น¹ โดยเน้นพื้นที่มณฑลกวางตุ้งและหูหนาน อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเมา และประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1927 เมา ซึ่ง เป็นบุคคลสำคัญของพรรค ถึงแม้จะไม่ใช้ตำแหน่งสูงสุดก็ตาม ตัดสินใจใช้กลุ่มชาวจ้าว ไร้อาณาเป็นแกนกลางสำหรับการปฏิวัติชนชั้นแทนกลุ่มกรรมมาชีพ² ที่ผู้นำคนอื่น ๆ ของพรรค เคยใช้มาก่อน เมากล่าวถึงพลังของชาวจ้าวไร้อาณาว่า

"... ชั่วเวลาไม่นาน ชาวจ้าวไร้อาณาจำนวนล้าน ๆ คน จากทั่วสารทิศ ไม่ว่าจะจากภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือ จะ ลุกขึ้นแสดงพลังที่รุนแรงดุจพายุลมหมุน เป็นกองกำลังที่มีพลัง กำลังเหนือธรรมดา ที่อำนาจใด ๆ จะต้านได้ ... พลังเหล่านี้

---

¹Bianco, op.cit., pp. 61-64. และ Winberg Chai, ed., Essential Works of Chinese Communism, Mao Tse-tung, Liu Shao-chi, Lin Piao, Peng Chen, (New York, 1969) pp. 52-53. และ C.P. Fitzgerald, The Birth of Communist China, (Victoria, 1973) pp. 164-191.

²Ho Kan-chih, A History of the Modern Chinese Revolution, (Peking, 1959) pp. 51-57.

จะเข้าทำลายจักรวรรดินิยม ขุนศึก ข้าราชการที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง นายขุนศึกดินา และปัญญาชนเต่าล้านปีให้ย่อยยับลง เมื่อนั้นพรรค ปฏิวัติและสหายนักปฏิวัติทั้งหลายจะถูกนำมาตัดสินพิจารณาโทษ ทาง เลือกของพวกเขาในขณะนี้มี 3 ทางคือจะนำพวกเขา ตามพวกเขา หรือจะคำหนิและต่อต้านพวกเขา ชาวจีนทุกคนมีสิทธิเลือกอย่างใด ก็ได้ แต่ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องเลือก เส้น ทางของเราอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างรวดเร็ว

... แต่ถ้าตามความเห็นข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็จะขอตอบว่า ถ้าเราให้คะแนนต่อความสำเร็จของการปฏิวัติที่ประชาธิปไตย เป็น 10 คะแนนเต็ม ข้าพเจ้าคิดว่าการปฏิวัติโดยชาวเมืองและ โดยวิธีการทางทหาร ได้เพียง 3 คะแนน ในขณะที่อีก 7 คะแนน ที่เหลือเป็นของการปฏิวัติโดยชาวไร่ชาวนาที่มีฐานอยู่ในชนบท..."¹

ข้อความข้างต้นแสดงออกถึงความศีกะนองของคนหนุ่มสาวแห่งยุค² ตั้งในกรณีของ เมา เองนั้นไม่เคยมีประสบการณ์ทางด้านการจัดองค์กรชาวนาเพื่อการปฏิวัติมา ก่อน และต้องใช้เวลาอีก 2-3 ปี จึงจะรู้ว่าการจัดองค์กร เช่นนั้นไม่ได้ง่ายดังที่คิด อย่างไม่รู้คิด ทันทีที่เมา เสนอความคิดของเขาออกมา เขาก็ประสบกับปัญหาแรกที่ เขา หาทางออกไม่ได้ก็คือ ผู้นำระดับสูงของพรรคไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่จะใช้ชาวนา ไร่ชาวนา มาเป็นฐานของการปฏิวัติ แทนการให้ความสำคัญกับชนชั้นกรรมาชีพตามที่มาร์กซิสต์ ทั้งหลายถือปฏิบัติกัน การไม่เห็นความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้พรรคซีซีพีไม่กำหนดนโยบาย การปฏิรูปที่ดินไว้อย่างต่อเนื่อง หรือแม้แต่จะให้ความสำคัญหรือมอบหมายงานการจัดตั้ง

---

¹Mao Tse-Tung, "Report on an Investigation of the Peasant Movement in Hunan", Selected Works, Vol.I, (Peking, 1965), pp. 22-30.

²Bianco, op.cit., p. 62.

สหพันธ์ชาวจีนชาวนาอย่างเป็นทางการแก่สมาชิกคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นถึงแม้
เขาจะกระทำไปโดยความศรัทธาโดยปราศจากอำนาจรองรับ แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขาได้
รับโทษแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะในยุคของการร่วมมือกันนั้น เขามีฐานะเป็น
สมาชิกของทั้ง 2 พรรคในเวลาเดียวกันคือเป็นสมาชิกของพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคซีซีที
ด้วยเหตุนี้การกระทำดังกล่าวของเขามองว่าจึงทำให้อ้างไปได้ว่า ทำในฐานะเป็น
สมาชิกคนหนึ่งของพรรคก๊กมินตั๋ง¹ จึงทำให้เขาหลุดพ้นจากการลงโทษ โดยผู้ไม่เห็น
ด้วยในพรรคซีซีทีไปได้ สิ่งที่พรรคจะทำต่อเขาได้ก็คือการเรียกตัวกลับทูลงโทษเท่านั้น²

แม้ความขัดแย้งภายในจะรุนแรงอย่างไรก็ตาม แต่อิทธิพลของพรรคก๊กมินตั๋ง
ก็ยังคงแผ่ขยายเติบโตก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ประมาณปลายปี ค.ศ. 1925 ก็
สามารถเข้าควบคุมพื้นที่ทางภาคใต้ของมณฑลกุ้ยชึ่งและกุ้ยหลิน จากนั้นก็เตรียมแผน
รุกเพื่อโจมตีขุมกำลังของเหล่าขุนศึกทางเหนือต่อไป มาถึงจุดนี้ พรรคเริ่มมีความคิดเห็น
ขัดแย้งกันมากขึ้น ประเด็นของการโต้เถียงอยู่ที่ว่าพรรคก๊กมินตั๋งควรขยายกำลังทางทหาร
สู่ดินแดนของขุนศึกทางภาคเหนือที่มีกำลังมากกว่า แต่ไร้ประสิทธิภาพก็ตามหรือไม่ ผู้ที่
มีความสนใจในเรื่องนี้มากเห็นจะได้แก่กลุ่มที่ปรึกษาชาวรัสเซีย ทั้งนี้เพราะพวกเขาเหล่านั้น
เกรงว่าถ้าหากกองทัพก๊กมินตั๋งที่รัสเซียหนุนหลังอยู่นี้ขยายตัวสู่ภาคเหนือไกลมากเท่าใด
อาจทำให้ลัทธิอนุรักษนิยมที่กระทำกันอย่างลับ ๆ กับขุนศึกทางภาคเหนือผู้หนึ่งขาดสะบั้นลง
มากเท่านั้น และรัสเซียจะเป็นฝ่ายสูญเสียผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม แม้ถูกขัดขวางจาก
ทุกฝ่าย แต่เซียงหาได้หมดความพยายามไม่จนที่สุดในวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1926
เขาก็สามารถผลักดันให้มีการเดินทัพสู่ภาคเหนือ³ และกองทัพอันประกอบด้วยสมาชิก

---

¹ ไทซูร์ วังควานิช, ประวัติเหมา เจ๋อ-ตุง, บิดาของจีนแดง, (กทม., 2516), หน้า 150-153, 159, 164.

² ร็อบเบิร์ต เพน, เหมา เจ๋อ-ตุง, แปลโดย อาษา ขจรจิตต์เมตต์ (กทม., 2524) หน้า 228.

³ Harrison, op.cit., pp. 137-138. และ Hsu, op.cit., pp. 614-617. ขุนศึกที่สำคัญทางภาคเหนือ 5 ก็ก ได้แก่ หวู ไป-ชู่, จาง ไช-หลิน, หุน ชวน-หัง, เฟิง ยู่-เสียน และเยน ซี-ชาน 2 คนหลังค่อนข้างจะฝักใฝ่กองทัพของเซียง แต่ต่อมาขัดแย้ง เซียงต้องใช้เวลาปราบถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. 1930 จึงสำเร็จ.

พรรคก๊กมินตั๋ง เป็นส่วนใหญ่อีก เดินทางมุ่งสู่บริ เวณลุ่มแม่น้ำแยงซี ผ่านขุนศึกแห่ง มณฑลชุนหนานได้อย่างรวดเร็ว ชัยชนะแต่ละครั้ง เกิดจากควมมีประสิทธิภาพของกองทัพ อีกทั้งนโยบาย "ให้" มากกว่า "แย่ง" แก่ชาวไร่ชาวนาที่กองทัพนี้ เคลื่อนผ่าน ซึ่งแตกต่างจากกองทัพของบรรดาขุนศึกทั้งหลาย การให้นี้เป็นสาเหตุทำให้กองทัพก๊กมินตั๋งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านมากกว่าที่กองทัพขุนศึกได้รับ ในขณะที่กองทัพ เชียงประสพความสำเร็จแต่ละครั้ง บรรดาคอมมิวนิสต์ที่ไม่ได้ไปด้วยกับกองทัพก็ยังคงดำเนิน การโฆษณาการทางการเมืองอยู่ต่อไป ทั้งในพื้นที่ที่ปลดปล่อยแล้ว รวมทั้งในพื้นที่ที่ เชียงเพิ่งปลดปล่อยด้วย หรือนัยหนึ่งก็คือทราบเท่าที่ เชียงก้าวไปข้างหน้าได้มากเท่าไร อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ก็ขยายตัวออกไปไกลมากเท่านั้น พร้อม ๆ กับการเข้ายึดมณฑลชุนหนาน กองทัพก๊กมินตั๋งอีกส่วนหนึ่งก็เคลื่อนสู่บริ เวณลุ่มแม่น้ำแยงซี ในเดือนสิงหาคม จากจุดนี้การสู้รบเริ่มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะที่มณฑล เกียงสี มณฑลเดียวที่ เชียงต้องใช้เวลาเกือบ 2 เดือนจึงยุติการสู้รบได้ อย่างไรก็ตาม กองทัพ เชียงแข็งแกร่งขึ้นทุกขณะ เพราะได้อาวุธยุทโธปกรณ์มาจากศัตรู รวมทั้งได้กำลังเพิ่มขึ้นอันเกิดจากการแปรพักตร์ของฝ่ายขุนศึก นอกเหนือจากควมมีประสิทธิภาพของกองทัพ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของ เชียง กองทัพก๊กมินตั๋งยังค่อนข้างจะได้เปรียบฝ่ายศัตรูตรงที่ว่าอาวุธส่วนใหญ่ที่ เชียงใช้เป็นอาวุธขนาดเบา จึงเคลื่อนทัพได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่กองทัพขุนศึกใช้อาวุธหนัก จึงเคลื่อนทัพได้ไม่สะดวก เป็นอุปสรรคต่อการสู้รบ รวมทั้งการที่ เชียงได้รับความช่วยเหลือจากชาวไร่ชาวนาที่พรรคซีซีพีได้มาปลุกระดมไว้ก่อนแล้ว ทำให้ในที่สุดก็สามารถเข้ายึดเส้นทางรถไฟสายสำคัญ ซึ่ง ใช้เป็นเส้นทางเข้าโจมตีศัตรูได้แม้จากแนวหลังของฝ่ายศัตรูเอง

การแยกตัวครั้งแรกของพรรคซีซีพีกับก๊กมินตั๋ง

การรวมตัวกันของพรรคซีซีพีและพรรคก๊กมินตั๋ง เพื่อการรวมประเทศ ดูเหมือนว่าจะไม่มีทางสำเร็จตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้เพราะความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในอุดมการณ์ของทั้ง 2 ฝ่าย ที่เห็นได้ชัดก็คือ ในฝ่ายสมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งทั้งที่เป็นสมาชิกก่อน

และในขณะที่เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับพรรคซีซีพีแล้ว ต่างเหมือนกันคือไม่เคยมีศรัทธาในอุดมการณ์ของพรรคซีซีพีที่ว่าด้วย "การต่อสู้ทางชนชั้น"¹ เลยแม้แต่น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะดูจากฐานะแล้วบุคคลเหล่านั้นส่วนใหญ่ต่างก็มาจากครอบครัวที่มั่งมี ไม่ก็เป็นนายทุนเจ้าของที่ดิน และนายทุนธุรกิจน้อยใหญ่ ความคิดที่จะจัดตั้งคนยากจนเพื่อต่อสู้กับคนมั่งมี จึงดูเป็นเรื่องผิดธรรมชาติไป และก็ยังเลวร้ายไปอีกถ้าต้องให้ไปต่อสู้กับคนในครอบครัวของตนเอง ความขัดแย้งดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะต้น ๆ ของการร่วมมือครั้งแรกของทั้ง 2 พรรคแล้ว นั่นคือก่อนที่พรรคคอมมิวนิสต์จะหันมาสนใจกับพลังปฏิวัติอันมหาศาลของขบวนการชาวจ้าวไร้ชาวนา แต่การขัดแย้งยังไม่แสดงออกเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะทั้ง 2 พรรคที่เข้ามาร่วมกันนั้นกำลังอยู่ในระหว่างการสร้างสมบารมี คำถามที่ว่าด้วยการจัดรูปการปกครองหรือแนวนโยบายในการบริหารประเทศด้วยวิธีการอย่างไรจึงยังไม่เกิดขึ้น จะมีให้เห็นชัดก็เพียงการขัดแย้งในเรื่องการปราบปรามขุนศึกดังที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น แต่นับจากการขยายตัวทางทหารของฝ่ายก๊กมินตั๋ง เข้าครอบครองพื้นที่ได้มากขึ้น การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจภายในพรรคจึง เริ่มเกิดขึ้นสุดท้ายนำไปสู่การแตกแยกพร้อม ๆ กับการเกิดกลุ่มอำนาจหลายกลุ่มด้วยกัน² และยิ่งเมื่อกองทัพขยายอำนาจขึ้นเหนือเข้าครอบครองพื้นที่แห่งใหม่ รวมทั้งที่เคยเป็นของสมาชิกก๊กมินตั๋งด้วยตนเอง จากเหล่าบรรดานายทุนเจ้าของที่ดิน ปัญหาความขัดแย้งเริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อพรรคซีซีพีถือโอกาสตัดหน้า ช่างชิงมวลชนด้วยการจัดตั้งสหพันธ์ชาวจ้าวไร้ชาวนา และสหภาพแรงงานทั้งนี้ก่อนที่กองกำลังส่วนใหญ่จะได้รับชัยชนะขั้นสุดท้าย ยิ่งไปกว่านั้น

---

¹ รายละเอียดดู ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร, 2520) หน้า 161-170.

² จอห์น เค แฟร์แมงค์ และอื่น ๆ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่, แปลโดย ฤศมา สนิทวงศ์ฯ และอื่น ๆ เล่ม 3, (กรุงเทพมหานคร, 2521) หน้า 866.

โดยเฉพาะสหพันธ์ชาวไร่ชาวนาภายใต้การชี้นำของพรรคซีซีพี ส่วนใหญ่เริ่มเติบโต
เข้มแข็งขึ้นทันทีที่กองทัพจากไป ผู้นำซีซีพีบางคนมองเห็นถึงอิทธิพลดังกล่าว และ
เกรงว่าอาจนำไปสู่แตกแยกกันระหว่างพรรคทั้ง 2 จึงพยายามลดบทบาทของสหพันธ์ลง
แต่ก็ไม่เป็นผล มีการร้องเรียนและรายงานให้ทราบว่าที่ดินของนายทุนเจ้าของที่ดิน และ
ผู้มีการศึกษาหลายแห่งถูกชาวนาบุกกรุก ในเมืองเองสหภาพแรงงานภายใต้การชี้นำของ
พรรคซีซีพีก็ก่อการสไตรค์เรียกร้องค่าจ้าง สวัสดิการเพิ่ม นอกจากนี้ สมาชิกพรรคซีซีพี
เอง แม้ในส่วนรวมจะสนับสนุนพรรคก๊กมินตั๋งอยู่ แต่ในส่วนตัวแล้วเริ่มแสดงอาการ เป็น
ปฏิปักษ์กับตัวผู้นำทางทหารโดยเฉพาะ เชียง ไค เซค มากขึ้นเป็นลำดับ

การขัดแย้งอย่างเปิดเผย เมื่อกองทัพก๊กมินตั๋ง เคลื่อนเข้าใกล้เมือง เชียงไฮ้
ศูนย์กลางทางธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ก่อนที่เชียงจะเข้าเมือง สหภาพแรงงานภายใต้
การนำของพรรคซีซีพีรวมตัวกันจากภายใน เข้ายึดอำนาจรัฐ¹ การกระทำเช่นนี้ เชียง
มองว่าไม่ใช่ความร่วมมือ แต่เป็นแผนการหาเสียงของฝ่ายซีซีพี² ด้วยเหตุนี้ เมื่อเชียง
เข้าเมืองได้จึงสั่งการให้ประหารชีวิตสมาชิกของสหภาพแรงงานเป็นจำนวนพัน ๆ คน
ทั้งนี้เพราะ เชียง เห็นว่า บุคคลเหล่านั้นไม่ใช่มิตรแท้หากแต่เป็นศัตรูผู้ฉวยโอกาส

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1927 บรรดาสมาชิกผู้นำของก๊กมินตั๋ง และ เชียง
มาพบกันที่เมืองนานกิง ประกาศจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติขึ้นโดยไม่มีพรรคซีซีพี เข้าร่วม นับ
จากนั้นมาจนถึงเดือนมิถุนายน การต่อสู้แบบสามเส้าจึงเกิดขึ้น ฝ่ายหนึ่งคือคอมมิวนิสต์
อีกกลุ่มได้แก่สมาชิกของก๊กมินตั๋งที่ค่อนข้างมีความคิดขวาและขวาจัดภายใต้การนำของ
เชียง สุดท้ายได้แก่กลุ่มก๊กมินตั๋งที่มีความคิดซ้ายและซ้ายจัด กลุ่มนี้มีผู้นำชื่อ หวัง ชิง-
ไทว กลุ่มสุดท้ายค่อนข้างโอนเอียงไปทางฝ่ายแรก และที่สำคัญคือต่อต้านเชียง ในการ

---

¹Shirokauer, *op.cit.*, p. 487.

²Harrison, *op.cit.*, pp. 139-140.

ต่อสู้ครั้งนี้ พรรคซีซีพีไม่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การโคมิเนเทอร์น เหมือนแต่ก่อน
ทั้งนี้เพราะโยเซฟ สตาลิน และสมาชิกผู้คุมเสียงข้างมาก ภายในองค์การดังกล่าว
ไม่ต้องการให้สมาชิกคนอื่น ๆ เห็นถึงความล้มเหลวในการขึ้นำการเมืองในจีน ซึ่ง
ถ้าหากเขายอมรับความจริง อาจถูกคู่แข่งทางการเมืองภายในมอสโคว์อย่าง เช่น ลีโอน
ทรอตสกี ทยอยยกขึ้นมาเป็นประ เเด็นใจมดีได้ รวมทั้งการประท้วงประท้วงชีวิตสมาชิกพรรค
คอมมิวนิสต์ที่เมือง เชียงไฮ้ สตาลินยังถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย และยืนยันให้พรรคซีซีพี
ร่วมมือกับพรรคก๊กมินตั๋ง¹ ต่อไป แม้ว่าเชียงจะไม่ให้ความสำคัญกับพรรคก็ตาม นอก
จากนี้สตาลินยังแกล้งแสดงละครตบตาผู้นำพรรคซีซีพีด้วยการไม่ยืนยันร้ายต่อความกังวล
ของพรรคเองที่ว่า เมื่อใดที่พรรคควรจะต้องจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ เพื่อร่วมมือกับมิตรที่กำลังจะ
กลายเป็นศัตรู ขณะเดียวกันยังแสดงอาการรังเกียจสมาชิกก๊กมินตั๋งที่เอียงซ้ายว่าเป็น
บุคคลใจเขลา ถูกคอมมิวนิสต์หลอกหลวง ซึ่งพฤติกรรมทั้งหมดของสตาลินถูกมองไปว่าเป็น
การผลักดันให้คนกลุ่มนี้หันไปจงรักภักดีต่อพรรคก๊กมินตั๋งมากขึ้น แต่สตาลินก็ไม่ได้ให้ความ
สนใจ

จากข้อขัดแย้งดังกล่าว ทำให้ในที่สุดในเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน
พรรคซีซีพีที่ตัดสินใจหันมาจับอาวุธขึ้นต่อสู้² การจลาจลวุ่นวายครั้งแรกที่เกิดขึ้นในวันที่ 1
สิงหาคม ค.ศ. 1927 ที่เมืองหนานชาง (เมืองหลวงของมณฑลเกียงสี) เป็นฝีมือของกอง
ทหารที่สังกัดพรรคคอมมิวนิสต์ รวมทั้งผู้ที่ฝึกไฟ้ในลัทธิดังกล่าว ถึงแม้จะพ่ายแพ้ต่อมาใน
เวลาไม่ถึงสัปดาห์เพราะขาดกำลัง แต่ผู้ร่วมก่อการหลายคนต่อมาได้กลายเป็นผู้นำคน
สำคัญของกองทัพแดง

---

¹Thornton, op.cit., p. 20.

²Ibid., pp. 19-20.

การจลาจลที่เกิดติดต่อกันมาในมณฑลชุนหนาน ชูไป๋ แะ กวางตุ้ง¹ ต่างก็
ประสบชะตากรรมที่ไม่แตกต่างจากการจลาจลครั้งแรกนัก ทั้งนี้เกิดมาจากนโยบาย
ของพรรคที่เน้นการเมือง และการมอบความหวังไว้กับกำลังมวลชน นั้นหมายถึงใน
ทางปฏิบัติพรรคไม่สนใจการต่อสู้ด้วยกำลัง จึงไม่พยายามเสริมสร้างกองกำลังติดอาวุธ
ขึ้น และคิดเสมอว่า เมื่อเวลาของการปฏิวัติสุกงอม พรรคสามารถใช้กำลังมวลชนอัน
ประกอบด้วยชาวไร่ชาวนาและกรรมกร เข้าทำลายกองทัพก๊กมินตั๋งได้ ในเรื่องนี้ เม
เมื่อได้รับมอบหมายจากพรรคให้ดำเนินการปลุกระดมชาวไร่ชาวนาในมณฑลชุนหนานก่อนการ
จลาจลที่เรียกว่า "การจลาจลในฤดูใบไม้ร่วง" (กันยายน 1927) ได้กล่าวท้วงติงไว้ว่า
การต่อสู้กับทหารต้องใช้ทหารจึงจะประสบความสำเร็จ² พรรคคอมมิวนิสต์เองไม่มีกอง
กำลังติดอาวุธที่แท้จริง และถ้าหากจะต้องการปฏิวัติก็ควรจะต้องมีกองกำลังดังกล่าวอย่าง
น้อยไว้เพื่อต่อสู้กับกองทัพของก๊กมินตั๋ง ความคิดของเมไม่ได้รับการสนองตอบ และเมื่อ
การจลาจลเกิดขึ้น ผลงานส่วนใหญ่จึงเป็นของพลเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิกจากสหพันธ์
ชาวไร่ชาวนาที่เกณฑ์มาจากชนบทแถว ๆ เมืองชางซา ในมณฑลชุนหนาน กองทัพก๊กมินตั๋ง
แม้จะไม่ทันรู้ตัว แต่ก็สามารถปราบกบฏลงอย่างรวดเร็ว³ ผลเมถูกจับแต่ หลบหนีออก
ไปได้ การจลาจลของคอมมิวนิสต์อีกกลุ่มหนึ่ง เรียก "กลุ่มแคนตอน" เกิดขึ้นในเดือน
ธันวาคม ศูนย์กลางความวุ่นวายอยู่ที่เมืองกวางโจว แต่ก็ถูกปราบลงเช่นเดียวกัน เมใช้
ความล้มเหลวชี้ให้พรรคเห็นความจำเป็นของการมีกองกำลังติดอาวุธ เป็นของตน เองอีกครั้ง
หนึ่ง นอกจากนี้ยังตั้งข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้ของพรรคที่พยายามจะใช้วิธีการอย่างเก่า
ยึดครองเมืองใหญ่ ๆ อย่างเช่นชางซา และกวางโจว แต่คำตอบของพรรคก็ยังคงเหมือน
เดิมคือไม่เห็นด้วย เมื่อล้มเหลวคอมมิวนิสต์ทั้งหลายต่างก็พากันขึ้นไปอาศัยอยู่ตามป่า เขา

---

¹Loc.cit.,

²อ้างใน ไพฑูรย์ วงศ์วานิช, อ้างแล้ว, หน้า 176-177.

³Bianco, op.cit., p. 63.

รวบรวมสมัครพรรคพวกทำการต่อสู้ต่อไป

ในที่สุด พรรคคอมมิวนิสต์ถูกทำลายลงเกือบหมดสิ้น สมาชิกลดจำนวนลง
อย่างน่าใจหาย เหลือเพียงไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ในช่วงเวลาที่แตก
แยกจากเขียง เป็นภาพของความตกต่ำอย่างที่ไม่เคยมีใครคาดคิดมาก่อน ความยิ่งใหญ่
ของขบวนการปฏิวัติที่ตั้งที่เคยปรากฏในช่วงปี ค.ศ. 1923 หดสิ้นไป ผู้นำสำคัญ ๆ
หลายคนหลบหนีออกนอกประเทศ หลายคนหลบซ่อนตัวดำเนินการต่อสู้ใต้ดินตามเมืองท่า
สำคัญ ๆ บางคนเปลี่ยนแผนหรือถูกบังคับให้ต่อสู้จากป่าสู่เมืองแทน การเปลี่ยนยุทธวิธี
เช่นนั้น จึงถูกมองว่าเป็นความล้มเหลวของขบวนการคอมมิวนิสต์ แต่ในไม่ช้าความคิดนั้น
ก็เปลี่ยนไปเมื่อขบวนการกองโจรติดอาวุธจากป่าได้แสดงพลังให้ปรากฏด้วยการนำธง
ปฏิวัติปักลงบนแผ่นดินจีนได้อย่างถาวรสืบมาจนกลายเป็นบทเรียนที่มีค่าแก่เหล่ามาร์กซิสต์
และคอมมิวนิสต์ในประเทศอื่น ๆ ต่อมา

